

Rizična igra predškolske djece

Vodelšek, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:535836>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-22**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Ana Vodelšek

RIZIČNA IGRA PREDŠKOLSKE DJECE

Završni rad

Petrinja, rujan 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Petrinja)

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Ana Vodelšek

TEMA DIPLOMSKOG RADA: Rizična igra predškolske djece

MENTOR: doc. dr. sc. Adrijana Višnjić Jevtić

Petrinja, rujan 2021.

Zahvala

Zahvaljujem se mentorici Anabeli Kunert na informacijama , podršci i motivaciji tijekom cjelokupnog procesa pisanja završnog rada.

Također se zahvaljujem svim sudionicima koji su mi podarili svoje slobodne trenutke ispunjavajući anketni upitnik. Ovim putem ponovno se želim zahvaliti mentorici Anabeli Kunert koja je prosljedila upitnik roditeljima i odgojiteljima unutar odgojno obrazovne ustanove.

Najveće hvala mojoj užoj i široj obitelji koji su me ohrabivali i motivirali tijekom cjelokupnog obrazovanja na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Sadržaj

Sažetak.....	
Summary	
1. UVOD	1
2. RIZIČNA IGRA.....	2
2.1. Značaj rizične igre	4
2.2. Obilježja rizične igre	5
2.3. Kategorije rizičnih igri.....	7
2.4. Percepcija rizične igre od strane djece.....	8
2.5. Dječji razvoj i rizičnost igre	10
2.6. Uloga odgajatelja u rizičnoj igri	13
3. ISTRAŽIVANJE	15
3.1. Opis uzorka i metoda.....	15
3.2. Rezultati istraživanja	15
4. ZAKLJUČAK.....	23
5. LITERATURA.....	24
PRILOZI I DODACI.....	27
Izjava o samostalnoj izradi rada	30

Sažetak

Cilj rada je razmotriti i objasniti koliko je rizična igra prisutna kod djece predškolske dobi te prikazati koliko su roditelji djece predškolske dobi upoznati sa tim pojmom. Rizična igra je neminovno prisutna i u unutarnjem i u vanjskom okruženju te može rezultirati raznim posljedicama koliko god se trudili pristupati s oprezom. Svi ti rizici doprinose izbjegavanju potencijalnih opasnosti, a veliku ulogu imaju odgojitelji koji bi djecu i roditelje trebali adekvatno educirati za igru u svim uvjetima. Tek nakon što su svjesni odgovornosti i potencijalnih rizika tada odgoj i obrazovanje može sigurno i cjelovito razvijati.

Ključne riječi: rizična igra, okruženje, odgoj, razvoj i istraživanje.

Summary

The purpose of this thesis is to assess and explain how risky play is present in preschool children and to show how familiar parents of preschool children are with this concept. Risky play is inevitably present in both indoor and outdoor environment and can result in various consequences no matter how hard one might try to approach it with caution. All these risks contribute to the avoidance of potential dangers, and thus, educators play a major role in adequately educating both children and parents, encouraging them to play in all conditions. Only after they are aware of their responsibilities and potential risks can education develop safely and holistically.

Keywords: risk game, environment, education, development and research.

1. UVOD

Rizik većina ljudi smatra kao nešto potencijalno opasno te s tim pojmom povezujemo nesigurnost. „Rizik valja promatrati kao beskonačan spektar ponašanja i aktivnosti koji mogu imati i pozitivan i negativan ishod, ovisno o kontekstu situacije, društvenom aspektu i kulturološkom pristupu“ (Little, 2010). Kroz život i odrastanje susrećemo se s raznim rizicima koji nam pomažu u spoznavanju naših mogućnosti. Svi ti susreti s rizicima pomažu djeci u razvoju i napredovanju. Pomažu djeci steći znanja i vještine za svladavanje neuspjeha, a sve to doprinosi upoznavanju djeteta s vlastitim mogućnostima.

Tijekom procesa odrastanja i odgoja djeca se susreću s različitim rizičnim situacijama koje svako dijete interpretira na sebi svojstven način. Zbog toga je iznimno važno učenje iz vlastitog iskustva pogotovo jer djeca nisu svjesna potencijalnih rizika u njihovom unutarnjem ili vanjskom okruženju.

„Igra, kao rizik, nepredvidiva je i neizvjesna aktivnost koja djetetu rane i predškolske dobi pruža mogućnost testiranja vlastitih granica jer u njoj ono istražuje vlastite sposobnosti“ (Little, 2010). Rizična igra kao definiciju susrećemo najčešće u programima ranog i predškolskog odgoja u skandinavskim zemljama. Ona pruža djeci suočavanje sa raznim problemskim situacijama koje bi ih mogle potencijalno potaknuti na razmatranje solucija.

Cilj ovog rada je uvidjeti važnost poznavanja i primjene rizične igre u odgoju i obrazovanju te uvidjeti važnost iste.

2. RIZIČNA IGRA

Rizična igra nezaobilazan je dio dječje igre u kojoj su djeca često izložena stalnoj potrazi za izazovima. Rizičnu igru definiramo kao uzbudljivu aktivnost u kojoj pronalazimo rizik od ozljeda, ali koja omogućava djeci da istraže svoje granice. Važnu ulogu u rizičnoj igri imaju roditelji i odgajatelji koji moraju shvatiti važnost ovog oblika igre. Djeca u vremenskom razdoblju između šest i sedam godina počinju shvaćati koje su posljedice, a isto tako i uzroci pojedinih aktivnosti. Samim širenjem svojeg znanja u mogućnosti su na zadane aktivnosti ponuditi više različitih odgovora odnosno rješenja.

Rizik i avantura sigurno se mogu identificirati s igrom u kojoj se dijete postavlja izazovima, testirajući njegove mogućnosti i ograničenja, istražujući ta ograničenja i učeći o riziku od ozljeda, a to je jedna od definicija „rizične igre“. Rizik kao pojam i situacije u koje nas on dovodi u igri proučava se od 1970-ih, a istraživanja pokazuju da je pojam „rizične igre“ još uvijek nedostupan u literaturi (Tovey, 2010).

Dijete od najranije dobi doživljava svijet putem iskustva senzorne percepcije i osjetilnih znanja koja mu omogućavaju otkrivanje rješenja. Prema Nikiforidou (2017) i Harper (2017) djeca imaju mogućnost ostvariti nove uspjehe onda kada prođu kroz loša odnosno negativna iskustva jer nakon svake kiše dolazi sunce i tada dobivaju šansu za izgradnju svoga uspjeha.

Prema Miljak (1996), djeca rane i predškolske dobi prolaze kroz negativna i loša iskustva zbog nedostatka prakse u tim odnosno rizičnim trenutcima i situacijama. Za djecu te dobi, važno je da okolinu i mogućnosti upoznaju kroz uspjehe i neuspjehe, ali isto tako da budu u ravnoteži između uzbuđenja i straha. Djeca rane i predškolske dobi kroz život dožive razne pogreške i neuspjehe, ali uz učenje i napor dolaze do savladavanja tih istih izazova (Šagud; 2002).

U igri rizik se definira kako nesigurnost, nepredvidljivost i fleksibilnost (Schepers, van Liempd; 2010). Prisutnost rizika garantira nedostatak sigurnosti odnosno komforne zone. Djeca mlađeg uzrasta redovite se susreću s rizikom i testiraju svoje mogućnosti i limite. Uz prethodno spomenute, kako materijalne tako i socijalne poticaje, bitnu stavku ima i proaktivnost djece. Iznimno je važno omogućiti djeci svojevrijedno donošenje pojedinih odluka

koje se ne odražavaju negativno na ostale. Ukoliko je okolina u kojemu se dijete nalazi zadovoljavajuća, tada bi ona trebala omogućiti djetetu da samostalno ispituje, proučava i razvija nova znanja i vještine. Ispitivanjem okoline pomoću svojih vlastitih osjetila, djeca uče aktivno. Igra na vanjskom prostoru pruža djeci mogućnost učenja kroz sva osjetila koja posjeduju. Vid im omogućuje pogled na svijet, njih učenje mirisa, a sluh percepciju zvukova.

U rizičnim igrama djeca ispituju svoje sposobnosti, posebice sportskim igrama. Igre na otvorenom iznimno su važne jer omogućavaju dostatan prostor i opciju za ispitivanje prethodno spomenutog prostora i rizika kojeg on donosi. Vanjsko okruženje omogućuje djeci izravan kontakt s rizikom i dozvoljava im njegovo proučavanje, ali igra na otvorenom potiče djecu da sudjeluju u igri i preispituju vlastite granice. Postoje igre koje su djeci zabavne i izazovne, poput penjanja i spuštanja, ali popriličan broj odraslih takve igre smatraju opasnim.

Dinamika igre na otvorenom poticajno djeluje na mentalni i fizički faktor djetetovog razvoja, ali i na kontakt s rizičnom igrom. Kroz rizičnu igru djeca uče prepoznati opasnosti i izbjeći ih ili prevladati. Dječja igra raznolikija je na vanjskom okruženju koje svojom uređenošću omogućava širenje njihove mašte. Unatoč brojnim potencijalnim opasnostima rizična igra donosi i brojne prednosti. Rizična igra omogućava djeci da usvoje nove strategije i nove načine spoznaje. Kroz igru djeca uče na integrirani, jedinstveni način i dolaze do novih znanja. Eksperimentirajući, djeca stječu znanje o svojim sposobnostima i stječu priliku da upoznaju sebe i okolinu u kojoj se nalaze .

Djeca se specifičnim sposobnostima korak po korak adaptiraju rizičnim igrama. Veliki broj igara koje su nekada bile dio svakodnevnice danas se kategoriziraju pod rizične igre i stoga se izbjegavaju. Ponekad je potrebno imati vjere u dijete i dopustiti mu da samostalno donosi odluke jer time dolazi do međusobnog povjerenja.

2.1. Značaj rizične igre

Djeca su po prirodi sklona riziku koji u najmlađoj dobi rezultira učenjem hodanja, trčanja, penjanja i drugih sličnih aktivnosti. Rizik je neizbježni dio života koji nam služi za postizanje novih prilika od jednostavnih do složenijih. Neovisno o uspješnosti aktivnosti, ona potiče djecu na pronalaženje raznih opcija odnosno rješenja. Motivacija je odgovorna za svladavanje novih vještina, a osjećaj uzbuđenja dobra je prilika za pozitivan rezultat svladavanja, tj. kao poticaj za ponovno aktivno sudjelovanje u rizičnoj igri .

Emocije poput uzbuđenja, uživanja, povezane s prisutnošću rizične igre zbog koje djeca ulaze u ovaj oblik igre. Pokreti koji prate rizičnu igru (ljuljanje, penjanje, vješanje ...) preduvjet su za razvoj motoričkih sposobnosti, ravnoteže i koordinacije (Schepers, van Liempd; 2010). Djeca kojima nedostaje ovaj oblik igre često su kasnije nesigurna ili nespretna i uglavnom imaju strah od kretanja. Igra je neočekivana djelatnost koja omogućuje djeci rane i predškolske dobi priliku za testiranje vlastitih ograničenja jer u njima istražuju vlastite sposobnosti (Tomljanović; 2012). Rizik prisutan u igri identičan je onom koji je zastupljen u uobičajenom životu svakoga od nas jer je ona zrcalo stanja u uobičajenom životu (Duran ; 2001).

Igra ne postoji bez rizika, a rizična igra je postupak koji djetetu pruža brojne prepreke odnosno procese koji bi ga trebali dovesti do ispitivanja vlastitih saznanja (Little, 2010). Kod djece rane i predškolske dobi, rizična igra dolazi do izražaja kada je u pitanju igra u blizini opasnih predmeta ili elemenata s kojih djeca mogu pasti i ozlijediti se, sudariti se s drugom djecom ili odraslom osobom, igra gdje mogu ozlijediti drugo dijete, kao i aktivnosti na visini. Time djeca ispituju granice u stimulirajućem okruženju i aktivnostima.

Neki rizičnu igru sagledavaju kao sposobnost djece da se pokušaju snaći u scenama u kojima se do toga trenutka nisu nalazili te da ispituju svoje sposobnosti u tim aktivnostima. Iako nosi rizik, pozitivno i neprimjetno utječe na odgoj i rast djeteta, odnosno na njegove motoričke, kognitivne i socijalne sposobnosti i osobine (Little, 2010) .

2.2. Obilježja rizične igre

Igra s rizikom omogućuje djeci rane i predškolske dobi preispitivanje svojih mogućnosti. To se prvenstveno odvija tijekom fizičkih aktivnosti u kojima do sada nisu sudjelovali, koje su interesantne i dosad neviđene, i često izazivaju osjećaj "nekontroliranosti", odnosno one fizičke aktivnosti kod kojih uzbuđenja nadjačava osjećaj straha (Jurčević-Lozančić; 2005). Prilikom istraživanja igre u vanjskome prostoru, djeca u uzrastu od četiri godine favoriziraju i češće prakticiraju fizičke aktivnosti koje sadrže strah, hitrost, iščekivanje, a posebice izazove i svojevrsnu nesigurnost. Glavne značajke rizičnih igara su jake tjelesne aktivnosti, poput „klizanja (spuštanja), ljuljanja, penjanja, vožnje biciklom, održavanja ravnoteže, skakanja s određenih visina, lova i „borbe“, igranja lukom i strijelom, valjanja po zemlji i sl. (Slunjski, Ljubetić; 2014).

Danas se potencijalno opasne aktivnosti poput penjanja, skakanja, klizanja, ljuljanja i spuštanja i one koje sadržavaju brzinu smatraju opasnima unatoč činjenici da su djeci rane i predškolske dobi interesantne i uzbudljive. Ipak, kako bi nadogradili praksu djece rane i predškolske dobi, potrebno im je omogućiti aktivnosti koje su privlačne i uzbudljive te im uz pomoć njih omogućiti da isprobaju nove situacije i svladaju osjećaj straha. Nema sumnje da kada je u pitanju stabilnost djece rane i predškolske dobi, odgajatelj mora biti pripravan i spreman reagirati. On mora biti u stanju donijeti odluke koje su najpogodnije za djecu te postupati sukladno donesenim odlukama, i biti spreman kasnije objasniti djeci zašto su te odluke donesene. (Balić Šimrak, Bakotić; 2018.).

Socijalnom podrškom tijekom procesa učenja omogućujemo djeci napredak i prelazak na višu razinu znanja. Na taj način odgajatelj omogućuje djeci ulazak u zonu proksimalnog razvoja. U igri rizika vidljiva je povezanost proksimalne razvojne zone s razinom rizika (Grgec Petroci, Vranko, Rebac; 2010). Djeca rane i predškolske dobi voljna su sudjelovati u tome, jer igre i situacije koje imaju potencijalni rizik omogućuju im tri odabira: povećati, smanjiti ili održati rizik (npr. popeti se više na penjalicu, spustiti se na nižu razinu ili ostaniti tamo gdje se nalazi). Igra pruža djeci rane i predškolske dobi prijelaz na složenije psihofizičke aktivnosti koje služe za testiranje vlastitih sposobnosti (Moscarda; 2015). Djecu najviše raduje sposobnost

donošenja izbora, a to je temeljno obilježje slobode. Bez slobode nije realno očekivati da dijete preuzme odgovornost u nekim situacijama u kojima nema izbora. To ga dovodi u situaciju gdje mora preuzeti krivicu za nešto na što nije imao utjecaj od početka (Mlinarević; 2004).

Veliki značaj u sudjelovanju i prisutnosti igri koja posjeduje dozu rizika ima intrinzična motivacija. Potrebno je naglasiti glavne čimbenike koji prethode igri s rizikom i one koje su pod utjecajem odraslih i njihovih mišljenja (Little, Wyver i Gibson, 2011). Rizik je prisutan svakoga dana u životu te on može imati pozitivan i negativan rezultat, no podjela rezultata odnosno odabir može biti objektivna i subjektivna. Objektivni odabir odnosno procjena je unaprijed određena, vidljiva i može se mjeriti. Subjektivna procjena nije mjerljiva odnosno ovisi o odabiru i viđenju pojedinca (Kleppe, Melhuish i Sandseter, 2017). Stav odgojitelja o rizičnoj igri i njegova spremnost na izvođenje iste odredit će njezin razvitak. Little, Wyver i Gibson (2011) navode kako odgojitelji koji uživaju u provođenju slobodnog vremena u prirodi, koji su aktivni, koji su spremni prepustiti se izazovu najčešće potiču djecu na isto takvo ponašanje u odgojno obrazovnoj ustanovi i usađivanje takvog modela ponašanja i izvan nje. Tijekom aktivnosti prisutnost konstantne kontrole i nadzora može uzrokovati prekidom i gubljenjem motivacije za nju.

2.3. Kategorije rizičnih igri

U Norveškoj je provedeno istraživanje gdje su se promatrala djeca rane i predškolske dobi (tri – pet godina), a istraživanjem je utvrđeno šest kategorija rizične igre (Sandseter, 2007):

- Visina; skakanje s nestabilnih ili stabilnih površina te balansiranje ravnoteže. Rizik; ozljeda prilikom potencijalnog pada.
- Brzina; sanjkanje nekontroliranom brzinom, trčanje, vožnja bicikla pri velikoj brzini kao i rolanje i klizanje. Rizik; takva brzina može također dovesti do pada ili sudara s drugom osobom ili elementom.
- Grubo igranje; tuča i hrvanje. Rizik; ozljeda samoga sebe ili drugog djeteta
- Igra predmetom koji može izazvati tešku povredu; igra s oštrim predmetima i alatima. Rizik; ozljeda i rane.
- Rizični dijelovi s kojih djeca mogu izgubiti ravnotežu i pasti; igra u blizini vatre, jezera, hladne vode, litice. Rizik; utapanje ili pad.
- Samotna igra u kojoj postoji rizik od nestanka ili gubitka djeteta; igre skrivanja u nepoznatoj okolini. Rizik; dijete se bez kontrole odgojitelja i roditelja lako može izgubiti.

Uz penjanje, jedna od djeci najinteresantnijih rizičnih igara je skakanje s neprimjerenih visina. Tijekom ove aktivnosti u djetetu ne samo da se pobuđuje osjećaj straha nego i uzbuđenje, a razlog tome je manjak kontrole koju dijete ima prilikom skoka, odnosno neizvjesnost koja proizlazi iz gubitka kontrole nad budućnosti.

Fizičke aktivnosti poput trčanja, skakanja, penjanja i sl. su, iako zahtjevne, upravo te koje su najinteresantnije i najzabavnije djeci rane i predškolske dobi. (Duran ; 2001). Jedna od najčešćih, ali ujedno i najprimjerenijih fizičkih aktivnosti kroz koju djeca imaju priliku istražiti mogućnosti svojih pokreta kroz različite brzine je trčanje. Međutim, djeca rane i predškolske dobi primarno se upuštaju u rizičnu igru koja uključuje visoka mjesta, odnosno

visinu. Zbog tog se razloga njihove aktivnosti prvenstveno sastoje od penjanja na visoka stabla, brda, litice ili slična dostupna mjesta, od kojih je najčešće zastupljeno penjanje na penjalicu na igralištu.

Motivacija za uzdizanje iznad zemlje je kod neke djece rane i predškolske dobi izrazito primjetna. Njihova želja za penjanjem je toliko izražena da su u stanju pronaći i popeti se na mjesta koja za to nisu predviđena. Činjenica je da je kod djece rane i predškolske dobi uz kompleksne misaone procese potrebna i posebna koncentracija kako bi se problem mogao riješiti na određenoj visini. U tome se slučaju treba podržati djecu, omogućavajući im da iz područja gdje su već stekli određena i zadovoljavajuća znanja i vještine izađu na složenija područja (Grgec Petroci, Vranko, Rebac; 2010).

2.4. Percepcija rizične igre od strane djece

Igra je od samog početka života prisutna u životu djece, a prisutnost rizika prethodnica za dulji rast i razvoj (Nikiforidou, 2017). Djeca će se susretati s novim situacijama u životu te će se tada oni morati uključiti aktivno te tako učiti na svojim dotadašnjih uspjesima i padovima. Sklonost riskiranju proizlazi iz djetetove prirodne znatiželje i istraživačke naravi, koje izražavaju u rizičnoj igri (Šagud; 2002). Prema Brussoni, Pike, Olsen i Sleur (2012), su djeca sklona riziku što očituje konstantno vraćanje istoj te prepoznavanje svojih kompetencija i mogućnosti odnosno razine rizika koju mogu podnijeti.

Djeca u vremenskom razdoblju između tri i šest godina budu izložena dvjema fazama psihosocijalnog razvoja, a to su faza inicijative i faza krivnje u kojoj testiraju svoje moći i kompetencije, počinju organizirati vlastite akcije, pokretati ili pokretati aktivnosti. Sve to rade kako bi testirali vlastite sposobnosti i ograničenja, kako bi preuzeli samoinicijativu, dok se u prvom redu izlažu riziku. U vremenskom razdoblju između prve i treće godine djeca započinju razvitak samostalnosti u svrhu potpuno samostalnog djelovanja u šestoj godini.

Ranoj i predškolskoj djeci treba pružiti da samostalno odabiru aktivnosti kojima se žele baviti, što otvara prostor za razvoj samoinicijative. U vremenskom razdoblju između dvije i tri godine djeca počinju s aktivnim promatranjem okoline u svrhu samostalnog djelovanja (Jurčević-Lozančić; 2005). Njihovo vlastito djelovanje stvara priliku stjecanja znanja kroz situacije koje mu nudi život. Djetetu tijekom rasta i razvoja uvelike pripomažu materijalni i

nematerijalni poticaji, no taj proces zahtjeva i djetetovu motivaciju i uključenost (Pihač; 2011).

Djeca u starosti od dvije godine vole pristupati i sudjelovati u aktivnostima s rizikom. Tada svjesno ulaze u kontakt s izazovima što nam prikazuje da je poznavanje djece predškolske dobi o pojmu rizična igra veće od onoga što se smatra. Istraživanje na Novom Zelandu pokazalo je da promatrajući igru rane i predškolske djece, djeca odabiru onu u kojoj je uključena određena količina rizika, uzbuđenja, hitrosti, napetost i izazova. Djeca u vremenskom razdoblju između četiri i šest godina koja su aktivno uključena u rizičnu igru šire svoje mogućnosti koje su im potrebne za prepoznavanje i uočavanje razine rizika i sve to ih dovodi do donošenja zaključka odnosno uzroka i posljedica (Mlinarević, 2004).

Djeca u vremenskom periodu od četiri godine i šest mjeseci sposobna su i spremna za samostalnost i preuzimanje inicijative (Starc i sur., 2004). Kako bi mogli biti aktivno uključeni u svoje učenje odnosno njegov proces djeca trebaju osjetiti i vladati kontrolom nad vlastitim pogledom na svijet. Istraživanjem i eksperimentiranjem djeca u toj dobi moraju se suočiti s neuspjelim iskustvom, stječući tako uvid u vlastite sposobnosti. Pritom razvijaju koncept da su nešto postigli sami, da njihove određene radnje dovode do određenih reakcija (Došen Dobud, 2005).

Rizična igra omogućuje djeci rane i predškolske dobi priliku da testiraju vlastita ograničenja zbog izazova koji je prisutan u njoj (Tovey, 2010). Djeca rane i predškolske dobi prisežu za izazovom jer ih on uči i omogućava procjenu i upravljanje rizika. Djeca u petoj godini života mogu procijeniti određenu situaciju te tako u rizičnoj igri mogu utvrditi jeli ona rizična ili nije (Sandseter, 2009; Nikiforidou, 2017).

Kako bi otkrila nove strategije, radnje i ponašanja, djeca predškolske dobi u igri traže izazov. Kroz njega stječu nova iskustva, te sukladno tome dolazi do razvoja autonomije, samopouzdanja, samopoštovanja i osjećaja odgovornosti za vlastito ponašanje. Kod djece rane i predškolske dobi, intelektualnoj znatiželji, marljivosti i zanimanju prethodi osjećaj cjelovitosti, no on se razvija tek kad su u potpunosti zadovoljene potrebe za samoinicijativom, istraživanjem vlastitog okruženja, te planiranjem igre s vršnjacima i provedbenim aktivnostima (Schepers, van Liempd; 2010).

Na taj način dijete aktivno sudjeluje u gradnji vlastitog identiteta, ispitujući u svojoj okolini vlastite mogućnosti (Šagud; 2002). Usvajanje inovativnih saznanja proizlazi iz sposobnosti

donošenja odluka, a to je snažan poticaj za daljnje rizike. Izvršeno je istraživanje u Ujedinjenom Kraljevstvu. Ispitanici su bila djeca starosti od sedam do jedanaest godina. Djeca koja su bila ispitana dolazila su iz modernih i seoskih naselja. Ono pokazuje da djeca imaju želju samostalno donositi odluke i vladati kriznim situacijama jer im te situacije pružaju mogućnost stvaranja identiteta koji odražava upornost, fizičku sposobnost i vještinu upravljanja rizikom (Gjurković; 2016).

Drugo istraživanje provedeno u Ujedinjenom Kraljevstvu analizira izjave djece koja vjeruju da su prvenstveno odgovorna za vlastitu sigurnost, a ne njihovi roditelji. Toga postaju svjesni tek onda kada dolazi situacija u kojoj sami ulaze u rizik. Istraživanje pokazuje da se odgovornost savladava u raznim situacijama, vlastitim postupcima i uočavanjem pogrešaka iz vlastitih situacija što ukazuje da iza svakog ponašanja stoje posljedice koje utječu na okolinu.

Te će situacije pridonijeti razvitku samodiscipline. Djeca mogu preuzeti krivicu za svoje ponašanje tek onda kada bude moglo samostalno odlučivati. Djeca ranog i predškolskog uzrasta moraju autonomno doći do rješenja ili saznanja da nešto nije u redu i zašto nije u redu jer se u protivnom prepuštaju mišljenju drugih, a trebali bi imati vlastite stavove i razmišljanja te ne ovisiti o stavovima drugih.

Djeca rane i predškolske dobi uz igru otkrivaju svijet oko sebe i svoj utjecaj na njega (Došen Dobud; 2005). Rizična igra bitna je sastavnica dječjeg života i razvoja. Iako nosi negativne posljedice, poput mogućnosti ozljeda ili ugrožavanja života, ima pozitivan utjecaj na cjelokupni razvoj. Rizik kao pojam i njegov utjecaj na igru danas je veliki magnet za znanstvenike zbog svoje afirmativne strane odnosno značaja (Visković, Sunko, Mendeš; 2019).

2.5. Dječji razvoj i rizičnost igre

Izuzev moguće opasnosti koja je vidljiva u rizičnoj igri, ona ima pozitivne učinke na kompletan razvitak djece rane i predškolske dobi. Stoga je njegov utjecaj vidljiv kasnije u životu. Rizična igra dopušta djeci rane i predškolske dobi usvajanje taktika i stajališta te iz kojih mogu razviti predanost i vještinu učenja. Djeca, igrajući se u svijetu oko sebe, dobivaju priliku upoznavanja samoga sebe, drugih i okoline. Dijete ranog i predškolskog uzrasta je socijalno, cjelovito i individua za sebe, pa bismo trebali djelovati integrirano na sve

sastavnice njegovog procesa rasta, uvažavati njegova ovlaštenja i prilagođeni tempo razvoja (Rajić, Petrović-Sočo; 2015).

Kako bi se djeca rane i predškolske dobi bila u mogućnosti mogla prilagoditi okolini i aktivnostima koje se klasificiraju rizičnim, potrebno je steći određena znanja koja su potrebna za to. Bitno je naglasiti da „stjecanje određene emocionalne stabilnosti i samokontrole i stvaranje odgovarajućeg praga tolerancije za frustracije koje omogućuju predškolskom djetetu da sazrije emocionalno i nauči socijalno poželjno ponašanje“ (Šagud; 2002). Umijeće kontrole vlastitih emocija u neočekivanim trenucima, uz tjelesni, kognitivni i socijalni razvoj pomažu pri razvoju jačanja i lakšeg snalaženja u novim situacijama (Duran; 2001).

Suvremeni pristupi usmjereni na dijete podržavaju koncept humanističkog razvoja ističući potrebu za holističkim djetetovim razvojem. Rana i predškolska dob presudno je razdoblje u životu glede razvitka sposobnosti i vještina djece. To se prvenstveno događa kroz igru u kojoj imaju priliku razviti samopouzdanje i autonomnost, upornost, riskirati, riješiti probleme, biti znatiželjni i razviti vlastiti identitet (Tomljanović; 2012). Rizična igra koju karakterizira mogućnost velikog rizika u smislu ozljeda ima dobar učinak na razvitak i obrazovanje djece.

Opasnost u igri omogućava razvitak kognitivnih, motoričkih, perceptivnih, prostornih i socijalnih mogućnosti pomoću kojih djeca rane i predškolske dobi poboljšavaju druge sposobnosti, poput učinkovitog rješavanja problema, ustrajnosti, elastičnosti, koje u konačnici utječu na tjelesne i djetetove tjelesne i zdravstvene sposobnosti. mentalno zdravlje, samopoštovanje i samopouzdanje (Rajić, Petrović-Sočo; 2015). Iako je igra rizikom pogodna za „kognitivni, socijalni, emocionalni i fizički razvoj, ona utječe na mnoge druge segmente djetetovog razvoja koji doprinose iskustvu suočavanja s posljedicama vlastitih postupaka, razvoju autonomije, svijesti o vlastitom sposobnosti i fizičke sposobnosti, otpornost, procjena rizika, zdravstvena dobrobit, sigurna i svrhovita upotreba alata, uspostavljanje tjelesne koordinacije podupiranjem učenja kako djelovati na kreativan, domišljat i inovativan način (Balić Šimrak, Bakotić; 2018).

Adekvatno upravljanje i pristup riziku i rizičnoj igri, uz prethodno navedene mogućnosti ima bitnu ulogu i u procjeni uloženog rizika i njegove razine u igri, što uvelike utječe na pozitivnu sliku o sebi. To, na koncu, dovodi do djetetove neovisnosti. Razvoj mogućnosti koje djeca rane i predškolske dobi stvaraju u igri s rizikom ključne su mogućnosti koje pogoduju djetetovoj neovisnosti (Jurčević-Lozančić; 2005). Iako se igra u kojoj je prisutan rizik

pripisuje negativnim ishodima koji mogu dovesti do tjelesnih ozljeda zbog djetetove prirodne znatiželje i težnje da se izazove ima pozitivan utjecaj.

Djeci pruža priliku da kroz izazove testiraju i istraže njihove granice, stječući istodobno iskustvo i znanje o ponašanju u rizičnim situacijama (Moscarda; 2015). Samoprocjena i kontrola rizikom ima adaptivnu ulogu koja nam ukazuje prijelaznu fazu iz ponašanja odraslih u ponašanje djeteta. Baveći se razlozima donesenih presuda, djeca rane i predškolske dobi usvajaju metode kojima stječu vještine koje im omogućavaju da što prikladnije reagiraju na određenu situaciju (Duran; 2001). Prisutnost rizika i njegovih situacija neminovno je dio života bez čijeg prisustva okolina ne bi bila nadahnjujuća i dosadna, a tada se i šansa za daljnji rast i razvoj uvelike smanjuje.

Nedostatnost ili manjak poticajnog okruženja bez izazova značajno smanjuje šansa da djeca rane i predškolske dobi steknu iskustvo koje prethodi budućem razvitku (Halavuk; 2018). Paradoksalno je da će prevelika sigurnost prethoditi većoj opasnosti zbog nedostatka iskustva u upravljanju rizicima (Visković, Sunko, Mendeš; 2019). Naprotiv, sigurno je okruženje koje daje djeci rane i predškolske dobi da istražuju i eksperimentiraju. Takvo okruženje nije lišeno bilo kakve mogućnosti rizika (Slunjski, Ljubetić; 2014).

Ograničavanje dječje sposobnosti da istražuju i sudjeluju u rizičnim igrama prikazuje višu opasnost i rizik za djetetov cjelokupni rast i razvoj. Uz to, utječe na tjelesnu aktivnost i povećava mogućnost pretilosti, osiromašujući spontanost koja je prisutna u igri. Prisutnost djece rane i predškolske dobi u zadaće i scene koje uključuju rizik od „efekta Hatfielda“ (Šagud; 2002). To se događa zato što, izbjegavajući opasnost, djecu izlažemo još većem riziku.

Tragične nezgode događaju se iz razloga što djeca rane i predškolske dobi nisu u mogućnosti biti u izravnom kontaktu u toj vrsti igre. U takvim se događajima ne mogu brinuti sami za sebe, te ih je onda potrebno dodatno motivirati na rizik i njemu srodnu igru. Rana i predškolska djeca koja imaju mogućnost sudjelovanja u rizičnoj igri imaju veću priliku naučiti i razumjeti pojam sigurnosti, kontrolirano pristupiti riziku i smanjiti vjerojatnost rizika koji neće moći prevladati jer su svjesna njihovih sposobnosti i granica.

Njihov pristup riziku i igri rizika bit će progresivan kako bi bili u mogućnosti pripremiti se na izazove na kojima će graditi svoje postupke (Slunjski, Ljubetić; 2014). Igri rizika pripisuje se adaptivna uloga koja može biti ozbiljna vježba upravljanja rizikom, još dodatno zbog razloga

što je on neizbježan kao i njegova srodna igra. Sposobnost sukobljavanja s rizikom u igri i u konačnici, opasnostima koje ona može sadržavati, iziskuje obrazovanje kroz vlastito iskustvo (Tomljanović; 2012). Procjena i sukobljavanja s rizikom igre za djecu ranog i predškolskog uzrasta jedna je od osnovnih vještina u životu kojih će moći odvagnuti stabilnost situacije.

Prilagođena vrsta igre dozvoljava djeci rane i predškolske dobi, emocionalnu regulaciju prema neočekivanim i novim događajima u igri, uvećava sposobnost suočavanja s nesigurnošću i nepredvidljivošću, umanjuje prisutnost stresa i uvećava sposobnost razvoja fizičkih, kognitivnih i društvenih sposobnosti. Igra osigurava razvoj svih tih sposobnosti koje su neophodne djeci rane i predškolske dobi kako bi na prikladan način pristupilo novom i nepredvidivom okruženju (Duran ; 2001).

Djetetovoj ukupnoj dobrobiti, razvoju i zdravlju prethodi svakodnevni život ispunjen izazovima i uzbuđenjima. U njemu dijete stječe unutarnju sigurnost i spremno se nositi sa svakodnevnim izazovima. Kako bi dijete moglo riješiti problem potrebno je steći određeno iskustvo i znanje nakon kojeg djeca dobivaju osjećaj sigurnosti.

Djeca ranog i predškolskog uzrasta istražuju svijet pomoću rizične igre koja im omogućava dogodovštine i širi njihov pogled na svijet. Uz ranu i predškolsku djecu koja metodom pokušaja i pogrešaka uče o okolini i svojim sposobnostima, djetetovo ponašanje istodobno slijede osjećaji poput ushićenja i nesigurnosti, uzvišenja ili pada, odnosno karakteristikama koje obilježavaju rizičnu igru.

Iskustvo ushićenja i veselja tijekom igre s rizikom za djecu rane i predškolske dobi primarni je motivirajući čimbenik zbog kojeg u tome sudjeluju. Iako vidljivost rizika u igri ide u korist razvoju gore mogućnosti, djeca su najveselija tijekom igre, što je važan motivacijski čimbenik.

2.6. Uloga odgajatelja u rizičnoj igri

Odgajatelj svojim postupcima izravno i neizravno utječe na ponašanje djece. Ako odgajatelj ne vjeruje djeci, postoji ograničenje cjelovitog pristupa djetetovom razvoju, posebno samopouzdanja i kreativnosti (Schepers, van Liempd; 2010). Samo ako odgajatelj posjeduje vještinu i volju za shvaćanjem djeteta, onda će postići vjeru u dijete i njegove

mogućnosti. Često se dogodi da odgojitelji djeci uskraćuju boravaka na otvorenom kako ne bi došlo do tuče, svađe i rizičnih igara.

Uz to, postoji previše organizacije dječje igre. Kada odgojitelj odluči organizirati određenu dječju igru tada on uzima veliku kontrolu nad njima što u njima budi osjećaj nesigurnosti. Sigurnim okruženjem smatramo ono u kojem dijete samostalno može ispitivati sve oko sebe bez uplitanja odgojitelja i prevelike kontrole nad njima uz dozu sigurnosti (Mlinarević; 2004).

Počinja se stavljati veliki naglasak na stabilnost okruženja (unutarnjeg ili vanjskog) u kojem djeca borave. Stoga je potreban odgovarajući odgojiteljski odgovor koji ovisi o nekoliko čimbenika. „Napori odgajatelja trebaju biti usmjereni prema manje izloženoj ulozi i u konačnici prema ulozi zainteresiranog promatrača koji zna procijeniti u kojem trenutku i na koji način može obogatiti dječju igru“ (Pihač; 2011). Odgojitelj treba steći znanje na djelu. Odgojitelj bi svojim postupcima trebao omogućiti djeci da djeluju samoinicijativno, kroz što će djeca steći povjerenje u vlastite mogućnosti (Duran; 2001).

Odgojitelji moraju omogućiti djeci rane i predškolske dobi da se igraju u različitoj okolini, posebno na otvorenom prostoru gdje će moći vježbati vlastite sposobnosti u akcijama koje su im uzbudljive (Hansen, Kaufmann i Burke Walsh, 2004). Iako okolina imanentno utječe na cjelokupni razvitak djece rane i predškolske dobi, ona ima utjecaj i na mišljenje odgojitelja prema „rizičnoj igri“, a rizična se igra ponekad izbjegava zbog straha odgojitelja te zbog potencijalnih posljedica koje su moguće u takvim trenucima. Odgojitelji bi trebali zadobiti pouzdanje od djecu rane i predškolske dobi što na kraju rezultira njihovim samostalnim isprobavanjem jedinstvenih i egzotičnih situacija. Ona će ih, ako im zatreba pomoć, sama zatražiti.

3. ISTRAŽIVANJE

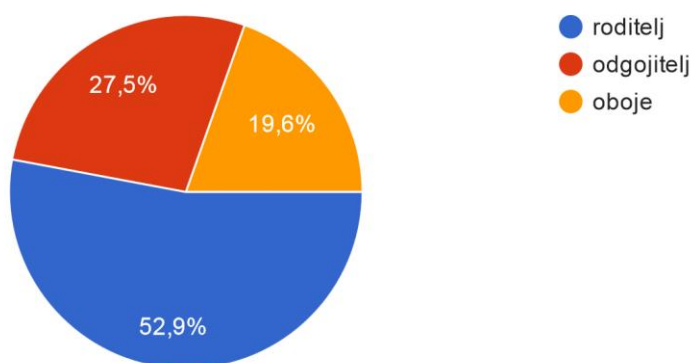
3.1. Opis uzorka i metoda

Cilj istraživanje je bio ispitati spoznaju roditelja i odgojitelja o pojmu „rizična igra“ te njihovom mišljenju o širim implikacijama ograničavanja dječjeg pristupa rizičnoj igri. Ciljna grupa su bili roditelji i odgojitelji. Anketa je bila sastavljena od 13 pitanja u kojoj je sudjelovalo 51 osoba te su je popunjavali putem poslanog linka u obliku google obrasca. Podatci su se prikupljali metodom dobrovoljne i anonimne ankete.

3.2. Rezultati istraživanja

Što ste od navedenog?

51 odgovor

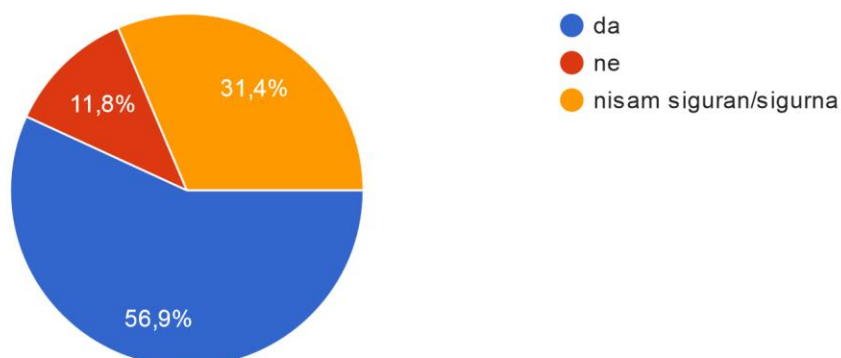

Slika 1. Pitanje broj 1 ankete

Rezultati ankete pokazuju da je u istraživanju sudjelovalo 52,9% roditelja, 27,5% odgojitelja i 19,6% osoba koji su i roditelji i odgojitelji. Prvim pitanjem sam htjela saznati što su od ponuđenog osobe koje su ispunjavale anketu kako bih mogla usporediti mišljenja i stavove o rizičnoj igri kod djece predškolske dobi.

Znate li što je rizična igra?

51 odgovor

Slika 2. Pitanje broj 2 ankete

Temeljem prikazanih podataka možemo uočiti kako 56,9% ispitanika zna što je to rizična igra, 11,8% ne zna što je rizična igra te 31,4% osoba koje nisu sigurne što se podrazumijeva pod pojmom „rizična igra“. Ovo pitanje sam postavila na samome početku da vidim koliko ispitanici poznaju pojam odnosno samu temu završnog rada.

Ako ste na prethodno pitanje odgovorili potvrdno, navedite nekoliko primjera rizične igre.

29 odgovora

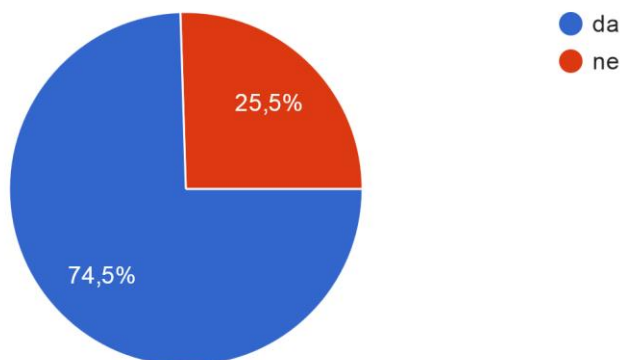
Igranje s oštrim predmetima
Strme padine, penjanje na drvo, manipuliranje oštrim predmetima(alatima)
Tamo gdje se dijete može ozlijediti
Većina motoričkim igara ako su bez predhodnog g dogovora
Igra sitnim predmetima u jaslicama, igra van nadzora odg
Igra na otvorenom, korištenje alata i predmeta kojim se dijete može ozlijediti
Igra na igralištu, rezanje škalicama, penjanje
Ljuljanje na ljuljacki
Rezanje škarama, vrućom vodom, mikserom. Istraživanje tijela. Penjanje po drvetu.

Slika 3. Pitanje broj 3 ankete

Iz prikazanih podataka možemo uočiti kako su ispitanici dali raznolike primjere koji se uistinu ubrajaju pod igrom s uključenim rizikom. Kao što možemo vidjeti jedan primjer je i pitanje same ankete odnosno igranje s oštrim predmetima.

Smatrate li dječje igralište sigurnim mjestom za igru?

51 odgovor

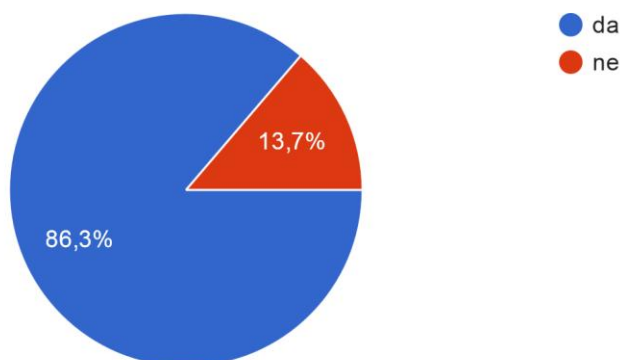

Slika 4. Pitanje broj 4 ankete

Gotovo 74,5% ispitanika smatra da je dječje igralište sigurno mjesto za igru dok 25,5% smatra da ono nije sigurno. Većinski dio odobrava dječje igralište što je pozitivno jer djeca trebaju provoditi što više vremena u pokretu i interakciji s drugom djecom i odraslima.

Uključujete li se u tjelesne aktivnosti sa djecom?

51 odgovor

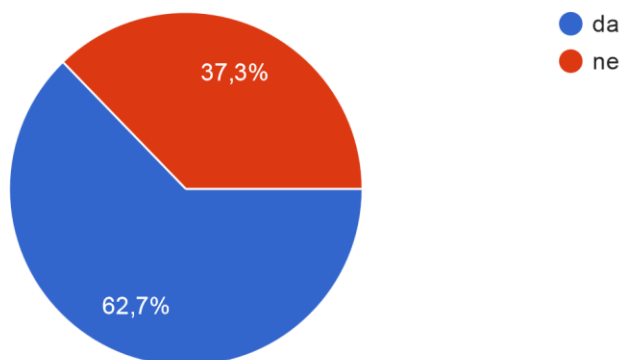

Slika 5. Pitanje broj 5 ankete

Što se tiče uključenosti ispitanika u tjelesne aktivnosti s djecom svega 86,3% to čini, a 13,7% se ipak ne uključuje. Zbog užurbanog načina života vrijeme uključenosti odraslih u aktivnosti djece se sve više smanjuje, ali je i dalje prisutno što možemo vidjeti iz ovih podataka.

Smatrate li da djeca kroz rizičnu igru više toga nauče nego što riskiraju?

51 odgovor

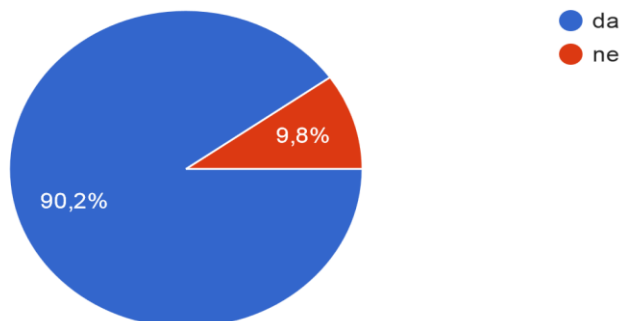

Slika 6. Pitanje broj 6 ankete

Mala je razlika između mišljenja ispitanika o koristi rizične igre. 62,7% smatra kako pomoću nje djeca više nauče nego što riskiraju, a 37,3% smatra da to nije tako. Ovim pitanjem htjela sam potaknuti ispitanike na razmišljanje o prisutnosti rizične igre u životu djece predškolske dobi i njenoj koristi.

Smatrate li da su djeca svakodnevno izložena rizičnoj igri ?

51 odgovor

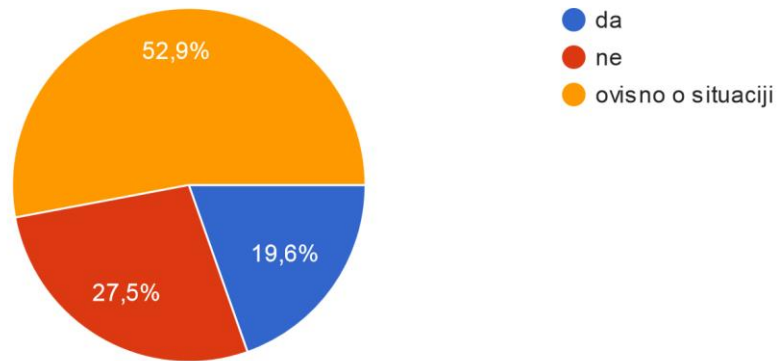

Slika 7. Pitanje broj 7 ankete

Ono u čemu se većina ispitanika slaže, njih 90,2% smatra da su djeca svakodnevno izložena rizičnoj igri, dok njih 9,8% smatra da nisu izložena. Trebamo biti svjesni prisutnosti i neizbježnosti rizika u bilo kojem obliku.

Dopuštate li djeci igru bez Vaše prisutnosti?

51 odgovor

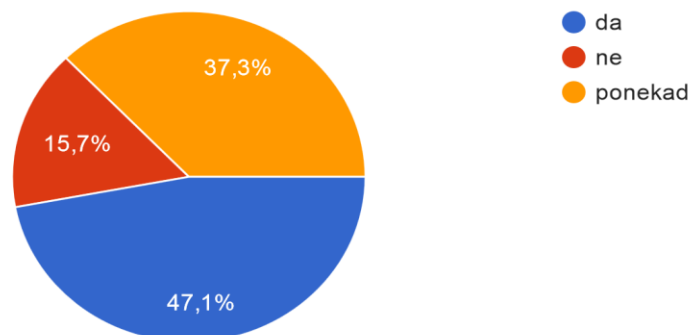

Slika 8. Pitanje broj 8 ankete

Iz prikazanih podataka uočavamo da samo 19,6% ispitanika dopušta djeci igru bez njihove prisutnosti, 27,5% dopušta te čak 52,9% dopušta, ali ovisno o situaciji. Možemo primijetiti kako većina smatra da je djeci potrebna prisutnost odrasle osobe tijekom igre.

Puštate li da dijete samostalno radi rizične stvari (npr. samo se penje po toboganu)?

51 odgovor

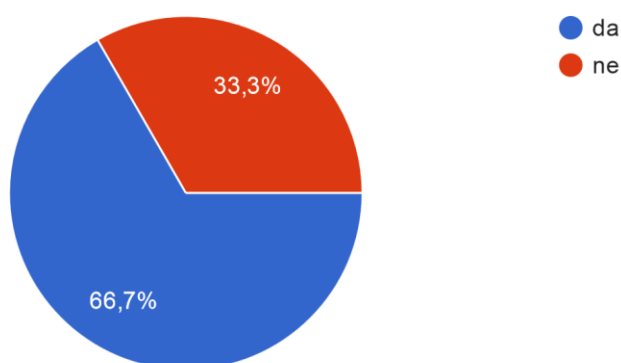

Slika 9. Pitanje broj 9 ankete

Kroz ovo pitanje saznajemo dopuštaju li roditelji i odgojitelji djeci da samostalno rade rizične stvari poput penjanja na tobogan. Djeci bi trebalo to omogućiti, a rezultati nam prikazuju da svega 47,1% ispitanika to dozvoljava, 37,3% dozvoljava, ali ponekad te 15,7% to nikako ne odobrava i ne prakticira.

Dopuštate li djeci igru vani ako je hladno vrijeme (pri temp. 0-5 °C) ?

51 odgovor

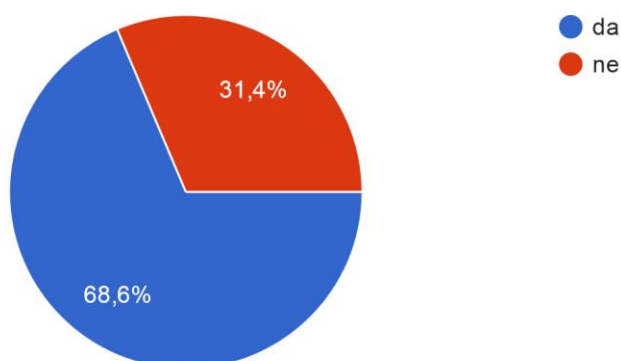

Slika 10. Pitanje broj 10 ankete

Kada govorimo o karakteristikama rizične igre tada se možemo dotaknuti i vremenskih uvjeta. Prikazanim podacima možemo zaključiti da ispitanici (66,7%) neovisno o vremenskim uvjetima pokušavaju omogućiti svakodnevno djeci pristup igri.

Dopuštate li djeci da se penju na drvo u Vašoj blizini ?

51 odgovor

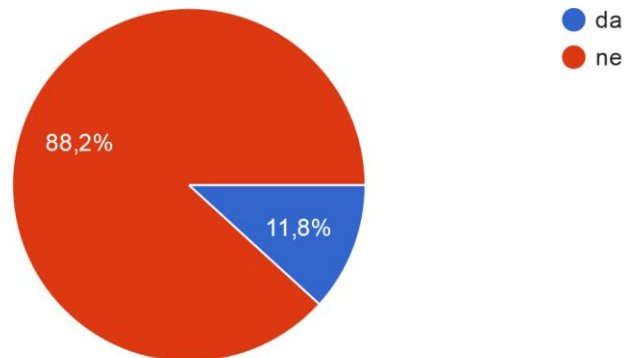

Slika 11. Pitanje broj 11 ankete

Tijekom penjanja djece na drvo postoji rizik od pada stoga sam ovim pitanjem htjela vidjeti dopuštaju li ispitanici ovu radnju u njihovoj prisutnosti. Svega 68,6% ispitanika dopušta djeci penjanje u njihovoj blizini, a 31,4% ne dopušta.

Dopuštate li djeci da posjeduju oštre predmete prilikom igre?

51 odgovor

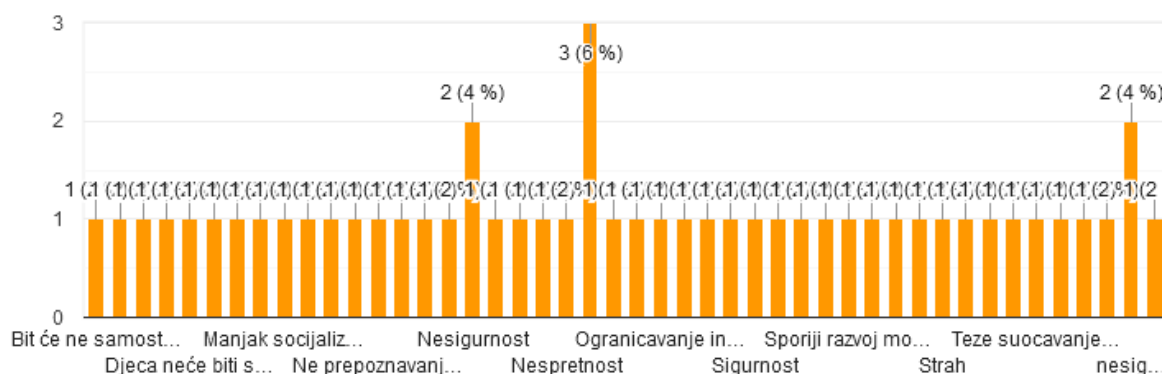

Slika 12. Pitanje broj 12 ankete

Oštri predmeti nikako ne bi smjeli biti u blizini djece prilikom igre niti u njihovom posjedu. Svjesnost posjedovanja rizičnih predmeta možemo uočiti i u prikazanim podacima koji nam govore da 88,2% ispitanika to ne dopušta, a 11,8% dopušta.

Koje mogu biti šire implikacije ograničavanja dječjeg pristupa rizičnoj igri?

50 odgovora

Slika 13. Pitanje broj 13 ankete

Neke od širih implikacija ograničavanja dječjeg pristupa rizičnoj igri po mišljenju ispitanika su: nesigurnost, nespretnost, ne prepoznavanje pravilne igre, ograničavanje interesa i radoznalosti i slično.

4. ZAKLJUČAK

Tijekom rizične igre dijete uviđa svoje mogućnosti te uči i stvara sistem rješavanja i suočavanja problema. Kada se dijete nauči suočiti s problemom uzorkovanim vlastitim djelovanjem kasnije u životu lakše savladava svaku slijedeću prepreku. Opće je poznato da prilikom stvaranja djetetova okruženja sigurnost mora biti najvažnija kako bi se u što većem postotku izbjegle ozljede ili bilo kakav rizik.

Pojam rizična igra u Hrvatskoj još nije definiran. Iako mnogi nisu svjesni rizika, on je uvijek prisutan kada je riječ o igri, pogotovo kod djece mlađe životne dobi. Mnogi ne pridodaju dovoljno važnosti shvaćanju rizične igre i taj pojam, ali uz pomoć odgojitelja, roditelja i pravilnim učenju djece možemo doprinijeti smanjenju rizika i lakšem djetinjstvu.

Istraživanje odnosno njegovi rezultati ukazuju da je većina ispitanika upoznata s pojmom rizična igra. Iz ponuđenih odgovora možemo uočiti svjesnost o postojanju rizične igre i njenom širem utjecaju na samo dijete. Kao što odrasli u ovoj anketi razlikuju opasne odnosno rizične aktivnosti od onih pravilnih tako bi i djeci morali omogućiti sudjelovanje u istim kako bi i oni mogli naučiti razliku. Većina ispitanika omogućava djeci pristup aktivnostima koje se smatraju rizične, no tek onda kada su oni u blizini. Također se pokazalo da većina ispitanika sudjeluje u aktivnostima sa svojom djecom i omogućavaju im svakodnevno kretanje. Veoma mali broj ispitanika omogućava djeci pristup odnosno posjedovanje oštih predmeta što nam ukazuje na razlikovanje i svjesnosti o riziku u svakodnevnom životu.

5. LITERATURA

1. Balić Šimrak, A., Bakotić, M. (2018). *Dijete, cjelovitost, umjetnost, krug – Svašta se može dogoditi u krugu*. Zagreb: Golden Marketing – Tehnička knjiga.
2. Brussoni, M., Olsen, L. L., Pike, I. i Sleet, D. A. (2012). Risky Play and Children's Safety: Balancing Priorities for Optimal Child Development. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 9 (9), 3134-3148. Preuzeto s <http://www.mdpi.com/1660-4601/9/9/3134> (15.06.2021.)
3. Došen Dobud, A. (2005). *Malo dijete – veliki istraživač*. Zagreb: Alinea.
4. Duran, M. (2001). *Dijete i igra*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
5. Gjurković, T. (2016). *Terapija igrom*. Split: Harfa.
6. Grgec Petroci, V., Vranko, M., Rebac, J. (2010.) *Igra i dijete, dijete i igra*. Zagreb: Obiteljski centar grada Zagreba
7. Halavuk, A. (2018). *Uloga odgojitelja u poticanju rizične igre djece rane i predškolske dobi* (Diplomski rad) Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:72189> (22.06.2021.)
8. Hansen, K. A., Kaufmann, R. K. i Burke Walsh, K. (2004). Kurikulum za vrtiće. Razvojno- primjereni program za djecu od 3 do 6 godina. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak.
9. Harper, N. J. (2017). Outdoor risky play and healthy child development in the shadow of the „risk society“ : A forest and nature school perspective. *Child and Youth Services*, 38(1),1–17.

Preuzeto:
https://www.researchgate.net/publication/321793826_Outdoor_risky_play_and_healthy_child_development_in_the_shadow_of_the_'risk_society'_A_forest_and_nature_school_perspective (01.06.2021.)
10. Jurčević-Lozančić, A. (2005). *Izazovi odrastanja – predškolsko dijete u okružju suvremene obitelji i vrtića*. Petrinja: Visoka učiteljska škola.

11. Kleppe, R., Melhuish, E. i Sandseter, E. B. H. (2017). Identifying and Characterizing Risky Play in the Age One-to-Three Years. *European Early Childhood Education Research Journal*, 25 (3), 370 – 385. Preuzeto s <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1350293X.2017.1308163?tab=permissions&scroll=top> (15.06.2021.)
12. Little, H. (2010). Finding the balance: Early Childhood practitioner's views on risk, challenge and safety in outdoor play settings. In *Australia association for research in education conference proceedings* (pp. 1-12). Australia: AARE. Preuzeto s <https://www.aare.edu.au/publications-database.php/6061/finding-the-balance-early-childhood-practitioners-views-on-risk-challenge-and-safety-in-outdoor-play> (01.06.2021.)
13. Little, H., Sandseter, E. B. H., Wyver, S. (2012). Early Childhood Teachers' Beliefs about Children's Risky Play in Australia and Norway. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 13(4), 300-316. Preuzeto s <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.2304/ciec.2012.13.4.300> (20.06.2021.)
14. Little, H., Wyver, S. i Gibson, F. (2011). The influence of play context and adult attitudes on young children's physical risk-taking during outdoor play. *European Early Childhood Education Research Journal*, 19 (1), 113-131. Preuzeto s <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1350293X.2011.548959> (15.06.2021.)
15. Miljak, A. (1996). *Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja*. Velika Gorica – Zagreb: Persona.
16. Mlinarević, V. (2004). *Vrtičko okruženje usmjereno na dijete*. *Škola i život*, 11 (1), 112-119. Preuzeto s https://bib.irb.hr/datoteka/183458.Vrtino_okruzenje_usmjereno_na_dijete.pdf (22.06.2021.)
17. Moscarda, N. (2015). *Igra djece predškolske dobi* (Doktorska disertacija, Sveučilište u Puli. Fakultet edukativnih znanosti.).
18. Nikiforidou, Z. (2017). „It Is Riskier“: Preschoolers' Reasoning of Risky Situations. *European Early Childhood Education Research Journal*, 25 (4), 612-623. Preuzeto s

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1350293X.2017.1331075>
(10.06.2021.)

19. Pihač, M. (2011). *Igra i kretanje djece na otvorenom – mogućnosti i rizici*. *Dijete, vrtić, obitelj*, 17 (64), 34-35. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/124363>
20. Rajić, V. i Petrović-Sočo, B. (2015). *Dječji doživljaj igre u predškolskoj i ranoj školskoj dobi*. *Školski vjesnik*, 64 (4), 603-620. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/153131> (20.06.2021.)
21. Sandester, E. B. H. (2007). Categorizing risky play – How can we identify risk – talking in children`s play? *European Early Childhood Education Research Journal*, 15 (2), 237 – 252. Preuzeto s https://www.researchgate.net/publication/236986860_Categorizing_risky_play_-_How_can_we_identify_risk-taking_in_children's_play (20.06.2021.)
22. Sandseter, E. B. H. (2009). Children's Expressions of Exhilaration and Fear in Risky Play. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 10 (2), 92-106. Preuzeto s <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.2304/ciec.2009.10.2.92> (21.06.2021.)
23. Schepers, W. i van Liempd, I. (2010). *Avantura u prirodi*. *Djeca u Europi*, 2 (4), 2-3. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/123511>
24. Slunjski, E. i Ljubetić, M. (2014). *Igra i njezin pedagoški potencijal u ustanovi ranog odgoja*. *Croatian Journal of Education*, 16 (Sp.Ed.1), 127-141. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/117857> (15.06.2021.)
25. Starc, B., Čudina-Obradović, M., Pleša, A., Frofaca, B. i Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Priručnik za odgojitelje, roditelje o sve one koji odgajaju djecu predškolske dobi. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
26. Šagud, M. (2002). *Odgajatelj u dječjoj igri*. Zagreb: Školske novine.
27. Tomljanović, J. (2012). *Djeca rane dobi u igri na otvorenom*. *Dijete, vrtić, obitelj*, 18 (68), 12-15. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/123999>
28. Tovey, H. (2010). PLayering on the Edge: Perceptions of Risk and Danger in Outdoor Play. P. Broadhead, J. Howard i E. Wood *Play and Learning in the Early Years*, (79-

Preuzeto:

https://books.google.hr/books?hl=en&lr=&id=K_5cBAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA79&dq=cotton+wool+to+safe+environment+for+children&ots=KxsWSmMQeb&sig=LvAbccTXPd-xJo6BCAPEob1B3Cw&redir_esc=y#v=onepage&q=cotton%20wool%20to%20safe%20environment%20for%20children&f=false

29. Visković, I., Sunko, E., Mendeš, B. (2019). *Children's Play – The Educator's Opinion*. Educational Sciences-Theory & Practice, 9, 4; 1-13

PRILOZI I DODACI

Prilog 1. Anketni upitnik

Ova anketa provodi se u svrhu izrade završnog rada, a cilj je od ispitanika saznati što podrazumijevaju pod pojmom rizična igra te njihovo mišljenje o istoj. Anketa je u potpunosti anonimna.

1.Što ste od navedenog?

- Roditelj
- Odgojitelj
- Oboje

2.Znate li što je rizična igra?

- Da
- Ne
- Nisam siguran/sigurna

3.Ako ste na prethodno pitanje odgovorili potvrdno, navedite nekoliko primjera rizične igre.

4.Smatrate li dječje igralište sigurnim mjestom za igru?

- Da

- Ne

5. Uključujete li se u tjelesne aktivnosti sa djecom?

- Da
- Ne

6. Smatrate li da djeca kroz rizičnu igru više toga nauče nego što riskiraju?

- Da
- Ne

7. Smatrate li da su djeca svakodnevno izložena rizičnoj igri?

- Da
- Ne

8. Dopuštate li djeci igru bez Vaše prisutnosti?

- Da
- Ne
- Ovisno o situaciji

9. Puštate li da dijete samostalno radi rizične stvari (npr. samo se penje po toboganu) ?

- Da
- Ne
- Ponekad

10. Dopuštate li djeci igru vani ako je hladno vrijeme (pri temp. 0-5°C)?

- Da
- Ne

11. Dopuštate li djeci da se penju na drvo u Vašoj blizini?

- Da
- Ne

12. Dopuštate li djeci da posjeduju oštre predmete prilikom igre?

- Da
- Ne

13. Koje mogu biti šire implikacije ograničavanja dječjeg pristupa rizičnoj igri?

Izjava o samostalnoj izradi rada

IZJAVA

o samostalnoj izradi rada

izjavljujem da sam ja ANA VODELŠEK student PREDDIPLOMSKOG SVEUČILIŠNOG STUDIJA RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE Učiteljskog fakulteta u Zagreb s odsjekom u Petrinji samostalno provela istraživanje koje se nalazi u radu kao i njegov teorijski dio.

„RIZIČNA IGRA PREDŠKOLSKE DJECE“

U Zagrebu, 25.08.2021.

Ana Vodelšek